

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.011.03.2016
I/16/009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	I/16/009 - Realizacja przez gminy województwa wielkopolskiego zadań z zakresu gospodarki ściekami bytowymi, które nie są odprowadzane zbiorczym systemem kanalizacyjnym.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Mariusz Kubiak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/64/2016 z dnia 13 lipca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Godzieszach Wielkich, ul. 11 Listopada 10, Godziesze Wielkie (kod: 62-872) – w dalszej treści „Urząd”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Józef Podłużny, Wójt Gminy Godziesze Wielkie, w dalszej treści „Wójt”. (dowód: akta kontroli str. 4-12)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, działania organizacyjne i prawne podejmowane przez Wójta w latach 2014-2016 (do 30 czerwca)² w zakresie gospodarki ściekami bytowymi, które nie były odprowadzane do zbiorczego systemu kanalizacyjnego gminy Godziesze Wielkie. Niska była jednak skuteczność działań mających na celu zapewnienie prawidłowości odprowadzania przez mieszkańców gminy takich ścieków.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Formułując powyższą ocenę NIK uwzględniła doprowadzenie do podjęcia przez Radę Gminy Godziesze Wielkie (w dalszej treści „Rada Gminy”) uchwał określających sposób i warunki pozbywania się nieczystości ciekłych i osadów ściekowych ze zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, określenie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych oraz przestrzeganie przez Wójta trybu i zasad wydawania zezwoleń na świadczenie usług w powyższym zakresie. Na pozytywną ocenę zasługuje również fakt posiadania ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz terminowe sporządzanie i przekazywanie przez Wójta wymaganych informacji z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych i sprawozdań statystycznych. W ocenie NIK, Wójt sprawował natomiast niedostateczny nadzór nad właścicielami nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe w zakresie pozbywania się przez nich ścieków bytowych oraz nad przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w zakresie opróżniania tych zbiorników i transportu nieczystości ciekłych. Kontrole przedsiębiorców ograniczały się do oceny szczelności pojemnika wozu asenizacyjnego oraz czystości i oznakowania pojazdu. Z kolei kontrole dotyczące prawidłowości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz przestrzegania

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Okres objęty kontrolą.

postępowania ze ściekami bytowymi przez właścicieli nieruchomości prowadzone były z niedostateczną częstotliwością, w relacji do wskazywanego przez Wójta masowego rolniczego wykorzystywania ścieków. Stwarzało to warunki sprzyjające stwierdzonemu, znacznemu obniżeniu ilości nieczystości ciekłych wywożonych taborem asenizacyjnym do stacji zlewnej, w stosunku do wskazanych w obowiązujących przepisach szacunkowych norm zużycia³ (było ich 25-krotnie mniej). Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły również niesporządzania gminnego programu ochrony środowiska.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Uchwały Rady Gminy

Opis stanu
faktycznego

1. Rada Gminy, po zasięgnięciu opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kaliszu (dalej: PPIS) uchwaliła⁴ w dniu 10 grudnia 2012 r. oraz 27 marca 2015 r. regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Godziesze Wielkie – w dalszej treści „Regulamin”. W Regulaminie określono m.in. częstotliwość i sposób pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego. W regulaminie z 10 grudnia 2012 r. wskazano, że opróżnianie zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni przydomowych powinno odbywać się na podstawie zamówienia właścicieli nieruchomości, złożonego do podmiotu uprawnionego, z którym właściciel podpisał umowę (§ 6). Przyjęto normatyw powstawania objętości ścieków równy zużyciu wody według wskazań wodomierza lub równy 3 m³ na osobę na miesiąc (§ 12). W regulaminie z 27 marca 2015 r. zakazano samodzielnego pozbywania się nieczystości ciekłych poza stacją zlewną, a właściciele nieruchomości zobowiązani zostali m.in. do opróżniania zbiornika, nie dopuszczając do jego przepełnienia, nie rzadziej niż raz na dwa miesiące oraz do zawarcia umowy na jego opróżnianie z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie Wójta na opróżnianie takich zbiorników (§10).

(dowód: akta kontroli str. 25-74)

W okresie objętym kontrolą zadania dotyczące kontrolowania częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości oraz z terenów przeznaczonych do użytku publicznego należały do obowiązków pracownika zatrudnionego w Referacie Ochrony Środowiska oraz Inwestycyjno-Komunalnym Urzędzie na samodzielnym stanowisku ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej. Od 4 lutego 2016 r. obowiązki te były powierzone referentowi ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej⁵.

(dowód: akta kontroli str. 13-23, 121, 123-125, 130)

2. Uchwałą nr XVII/85/2012 z dnia 6 lutego 2012 r. Rada Gminy określiła wymagania jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy. W załączniku do tej uchwały, wymagany przepisem art. 7 ust. 3a ustawy z dnia 13 września

³ Normy te określone zostały w tabeli nr 1 załącznika do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz. U. Nr 8, poz. 70); dalej: rozporządzenie w sprawie norm zużycia wody.

⁴ Uchwała nr XXVII/135/2012 oraz nr V/36/2015

⁵ Według Regulaminu organizacyjnego Urzędu, samodzielnemu stanowisku pracy ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej, powierzono sprawy z zakresu: planowania przestrzennego; gospodarki komunalnej; gospodarki wodnej i ochrony środowiska; rolnictwa (§ 38).

1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶ (w dalszej treści „ustawa o utrzymaniu czystości”) opis wyposażenia technicznego niezbędnego do realizacji przedmiotowych zadań, był określony poprzez odesłanie do przepisów rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dla pojazdów asenizacyjnych⁷. Ponadto zobowiązano wnioskującego do: posiadania umowy potwierdzającej gotowość odbioru nieczystości ciekłych przez stację zlewną, prowadzenia ewidencji umów zawartych z właścicielami nieruchomości oraz do posiadania dowodów świadczenia usług i dowodów przyjęcia nieczystości ciekłych przez stację zlewną. Postanowienia tej uchwały nie stanowiły ograniczenia konkurencji i dostępu do rynku przedsiębiorców świadczących ww. usługi.

(dowód: akta kontroli str. 75-79)

3. Górne stawki opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, określiła Rada Gminy w dniu 20 grudnia 2012 r. uchwałą nr XXVII/148/2012. Stawka ta wynosiła 25 zł brutto (z VAT) za 1 m³ nieczystości ciekłych. W § 2 tej uchwały podano, że stawki opłat corocznie od 1 stycznia podlegają zmianie uwzględniającej obowiązujący w danym roku wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych, publikowany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Tego samego dnia, Rada Gminy uchwałą nr XXVII/146/2012, określiła stawki opłat za 1 m³ nieczystości ciekłych dowożonych do gminnej oczyszczalni ścieków, w wysokości: 5,00 zł (plus VAT) za ścieki socjalno-bytowe z terenu Gminy Godziesze Wielkie i 12,50 zł (plus VAT) za ścieki socjalno-bytowe spoza terenu Gminy. Opłaty te obowiązywały od 1 marca 2013 r. do 28 lutego 2014 r. Uchwałą nr XXXV/196/2013 z dnia 4 listopada 2013 r. Rada Gminy przedłużyła do 28 lutego 2015 r. obowiązywanie stawek opłat za 1 m³ nieczystości ciekłych dowożonych do gminnej oczyszczalni ścieków. Następnie kwestię tę uregulowano uchwałą nr IV/24/2015 z 13 lutego 2015 r. w sprawie zatwierdzenia taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 80-113, 129)

4. W Regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków uregulowano kwestie gospodarki ściekami bytowymi odprowadzanymi systemem kanalizacyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 25-74, 81-90, 91-100)

5. Rada Gminy nie skorzystała, na podstawie art. 6a ustawy o utrzymaniu czystości, z możliwości przejęcia od właścicieli nieruchomości obowiązków w zakresie pozbywania się nieczystości ciekłych. W Gminie Godziesze Wielkie (dalej: „Gmina”) nie została powołana straż gminna, a w latach 2014-2016 (do czerwca), Wójt nie zwracał się do właściwych organów administracji publicznej o przeprowadzenie kontroli gospodarki ściekami bytowymi, które nie były odprowadzane zbiorczym systemem kanalizacyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 13-24, 121, 130)

6. Gmina należy m.in. do aglomeracji Godziesze Małe o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM)⁸ 2.071, tj. mniejszej od łącznej liczby 2.175 mieszkańców,

⁶ Dz. U. z 2016 r. poz. 250, ze zm.

⁷ Dz. U. z 2002 r., Nr 193, poz. 1617

⁸ Znajomość liczby RLM jako jednego z podstawowych parametrów projektowych umożliwia dobór oczyszczalni ścieków odpowiedniej dla danego systemu oczyszczania. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 43 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, ze zm., dalej „Prawo wodne”) przez równoważną liczbę mieszkańców należy rozumieć ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania na tlen (BZT₅) w ilości 60 g tlenu na dobę.

zamieszkujących sześć wsi wchodzących obecnie do tej aglomeracji⁹. Aglomerację wyznaczył Wojewoda Wielkopolski rozporządzeniem nr 139/06 z 12 czerwca 2006 r., które utraciło moc na skutek uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego nr XIX/515/16 z dnia 30 maja 2016 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Godziesze Małe¹⁰. Część obszaru Gminy należy również do aglomeracji Kalisz¹¹ o RLM równej 200.000. Wójt podał, że dla pozostałej części Gminy nie ustanowiono aglomeracji ze względu na rozproszoną zabudowę oraz zbyt niski wskaźnik koncentracji nie spełniający wymagań do utworzenia aglomeracji.

(dowód: akta kontroli str. 121, 130-131)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

2. Rejestry i ewidencje prowadzone w Urzędzie

Opis stanu
faktycznego

1. Z dniem 1 lipca 2013 r., w Urzędzie zaprowadzono ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o utrzymaniu w czystości. Wójt wyjaśnił, że w deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, którą mieszkańcy składali do Urzędu, wskazywali oni wyposażenie nieruchomości w zbiorniki bezodpływowe lub oczyszczalnie przydomowe lub podłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej. Na tej podstawie założono ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 121, 131)

1.1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków do 3 lutego 2016 r. należało do zadań podinspektora ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej, a od 4 lutego 2016 r. do zadań referenta ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej¹².

(dowód: akta kontroli str. 121, 123-125, 131, 311-314)

1.2. W ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków prowadzonych dla poszczególnych miejscowości z terenu Gminy ujęto: nazwę miejscowości; nazwę ulicy; nr domu (nieruchomości); dane właściciela; liczbę osób zamieszkujących; sposób zagospodarowania ścieków (zbiornik bezodpływowy, przydomowa oczyszczalnia ścieków, przyłącze do sieci kanalizacji sanitarnej) z zaznaczeniem, z którego sposobu zagospodarowania ścieków korzysta ujęta w ewidencji liczba mieszkańców; sumaryczną dla danej miejscowości liczbę: posesji, mieszkańców, zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków, przyłączy do sieci kanalizacji sanitarnej. Wszystkie wykazane w powyższej ewidencji nieruchomości zabudowane (domy mieszkalne), w łącznej liczbie 2.298¹³, posiadały zabezpieczone zagospodarowanie ścieków poprzez: 1.756 zbiorników

⁹ Godziesze Małe, Biała, Kapie, Krzemionka, Wola Droszewska oraz Zadowice.

¹⁰ Dz.Urz.Woj.Wlkp. z dnia 9 czerwca 2016 r. poz. 3747.

¹¹ Do Aglomeracji Kalisz z terenu Gminy Godziesze Wielkie należą trzy wsie: Borek, Wolica oraz Żydów o łącznej liczbie mieszkańców – 2.572. Aglomeracja Kalisz została utworzona rozporządzeniem nr 150/06 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 23 czerwca 2006 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Kalisz.

¹² Pracownicy Urzędu na stanowiskach podinspektora ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej oraz referenta ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej, wykonywali także inne zadania z zakresu ochrony środowiska (w tym m.in. wydawanie decyzji środowiskowych); rolnictwa (w tym m.in. współpraca przy szacowaniu szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi w rolnictwie); z zakresu gospodarki komunalnej i planowania przestrzennego (w tym m.in. udział w opracowywaniu studium i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy).

¹³ Łączna liczba posesji zabudowanych – 2.298 objętych systemem zagospodarowania ścieków bytowych, stanowi 99% ogólnej liczby posesji wykazanych w komputerowym systemie: PODATKI 2016.0.0.18.719

bezodpływowych, 175 przydomowych oczyszczalni i 367 połączeń do zbiorczej sieci kanalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 114-118, 119-120, 315)

1.3. Na terenie Gminy liczba zbiorników bezodpływowych według stanu na dzień 1 stycznia: 2014, 2015 i 2016 r. oraz na dzień 30 czerwca 2016 r. wynosiła odpowiednio: 1.531; 1.547; 1.691 i 1.756. Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków wynosiła odpowiednio: 150; 166; 186 i 194.

(dowód: akta kontroli str. 128-129)

Liczba osób obsługiwanych przez zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie na terenie Gminy, według stanu na dzień 1 stycznia: 2014, 2015 i 2016 r. oraz na dzień 30 czerwca 2016 r., wynosiła odpowiednio: 7.783 i 600; 7.286 i 664; 7.207 i 744; 7.071 i 776.

(dowód: akta kontroli str. 128-129)

1.4. Na terenie Gminy w 2014 r. wybudowano 16 zbiorników bezodpływowych¹⁴, w 2015 r. - 144¹⁵, a w 2016 r. - 65 takich zbiorników¹⁶. W 2014 r. zlikwidowano 126 zbiorników bezodpływowych¹⁷, w 2015 r. - 11¹⁸, a do 30 czerwca 2016 r. - 46 takich zbiorników¹⁹.

W 2014 r., na terenie Gminy, wybudowano 16 przydomowych oczyszczalni ścieków²⁰, w 2015 r. - 20²¹, a do 30 czerwca 2016 r. - osiem tych oczyszczalni²². W okresie objętym kontrolą nie zlikwidowano ani jednej przydomowej oczyszczalni ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 316, 320-321)

1.5. Na terenie Gminnej Oczyszczalni Ścieków w Saczynie znajdowała się jedna stacja zlewna, do której odprowadzano w badanym okresie ścieki bytowe pochodzące ze zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych na terenie Gminy. W badanym okresie przedsiębiorcy opróżniający zbiorniki bezodpływowe posiadali umowy na przyjmowanie ścieków do stacji zlewnej oraz zapewnienia ich odbioru.

(dowód: akta kontroli str. 126-128, 128)

Wójt wyjaśnił, że w Urzędzie nie sporządzono odrębnego rejestru umów z możliwością wygenerowania z tego rejestru liczby umów zawartych na opróżnianie zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych na poszczególnych posesjach i transport tych nieczystości do zlewni ścieków. Wójt podał, że utworzono odrębną ewidencję sposobu gromadzonych nieczystości ciekłych przez mieszkańców Gminy, w której to odnotowywano posesje posiadające zawartą umowę w tym przedmiocie.

(dowód: akta kontroli str. 316-317, 321)

1.6. W roku 2014 i 2015, ze zbiorników bezodpływowych zlokalizowanych na terenie Gminy do stacji zlewnej w Saczynie wywieziono (odebrano) odpowiednio: 6176 m³ oraz 6773 m³ ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 121, 128, 131, 154)

¹⁴ W następujących miejscowościach: Wolica, Borek, Stobno Siódme

¹⁵ W miejscowościach: Saczyn, Borek, Stobno Wieś, Stobno Siódme, Żydów, Biała, Krzemionka, Kolonia Kakawa

¹⁶ W następujących miejscowościach: Wolica, Borek, Godziesze Wielkie, Godziesze Małe.

¹⁷ W następujących miejscowościach: Godziesze Małe, Wolica, Kakawa Stara.

¹⁸ W miejscowościach: Borek, Wolica, Godziesze Małe, Wola Droszewska, Baldoń, Stobno, Kapie

¹⁹ W miejscowościach: Wolica, Borek, Godziesze Małe, Baldoń, Wola Droszewska.

²⁰ W miejscowościach: Wolica, Borek, Godziesze Małe.

²¹ W miejscowościach: Godziesze Małe, Wola Droszewska, Baldoń, Stobno, Kapie.

²² W miejscowościach: Końska Wieś, Wola Droszewska, Wolica, Stobno, Biała, Kakawa Kolonia, Godziesze Małe, Zajączki Bankowe.

2. W okresie objętym kontrolą ośmiu przedsiębiorców posiadało zezwolenie Wójta na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (w dalszej treści „zezwolenie”). Przedsiębiorcy ci posiadali łącznie 11 pojazdów asenizacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 121-122, 129, 131-132, 324-343)

2.1. Wójt prowadził w formie elektronicznej ewidencję udzielonych i cofniętych przedsiębiorcom zezwoleń. W okresie objętym kontrolą nie uległa zmianie liczba przedsiębiorców posiadających zezwolenia. Wójt, zgodnie z art. 8 ust. 5 ustawy o utrzymaniu czystości, udostępniał w formie elektronicznej na stronie internetowej Urzędu wzór wniosku o udzielenie zezwolenia.

(dowód: akta kontroli str. 122, 131-132, 135-137)

3. Dla przedsiębiorców opróżniających na terenie Gminy zbiorniki bezodpływowe i transportujących nieczystości ciekłe do stacji zlewnej w Saczynie, prowadzono na tej stacji rejestr, w którym zapisywano: datę dowozu ścieków do stacji zlewnej i ich objętość, nazwę przedsiębiorcy dowożącego nieczystości płynne, numer kolejny naniesiony przez przedsiębiorcę na formularzu potwierdzającym odbiór nieczystości dostarczonych do zlewni, podpis przedsiębiorcy.

(dowód: akta kontroli str. 155-158)

3.1. Ewidencja przedsiębiorców zajmujących się w latach 2014-2016 (do 30 czerwca) odbiorem nieczystości ciekłych ze zbiorników bezodpływowych (dalej: „ewidencja przedsiębiorców”) była prowadzona w Referacie Ochrony Środowiska oraz Inwestycyjno-Komunalnym Urzędzie. Obowiązki dotyczące prowadzenia tej ewidencji, od 4 lutego 2016 r., zostały powierzone referentowi ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej. Wcześniej ewidencję tę prowadziła inspektor ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej.

(dowód: akta kontroli str. 123-125, 135-137, 311-314)

3.2. Ewidencja przedsiębiorców zawierała następujące dane: nazwę przedsiębiorcy, jego siedzibę i adres, datę złożenia wniosku do Wójta o wydanie zezwolenia na świadczenie usług opróżniania zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych, datę wydania zezwolenia na wnioskowaną działalność z podaniem okresu jego ważności, datę obowiązywania wydanego pozwolenia zgodnie z wydaną decyzją, datę wygaśnięcia, cofnięcia lub zmiany zezwolenia, rodzaj prowadzonej działalności.

(dowód: akta kontroli str. 135-137)

3.3. W okresie objętym kontrolą z ewidencji przedsiębiorców nie usunięto, ani nie dodano do niej żadnego podmiotu.

(dowód: akta kontroli str. 129, 132, 135-137)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK podkreśla, że zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o utrzymaniu czystości, gminy prowadzą ewidencję zbiorników bezodpływowych m.in. w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania. Zakres informacji w prowadzonej przez Urząd ewidencji zbiorników bezodpływowych nie sprzyjał realizacji tego celu. Skuteczna kontrola właściwej częstotliwości opróżniania zbiornika bezodpływowego wymaga bowiem przede wszystkim posiadania danych o jego pojemności, tych zaś do ewidencji nie wprowadzano. Przydatne byłoby również przypisanie poszczególnym gospodarstwom odpowiedniej (zależnej m.in. od wyposażenia mieszkania

w urządzenia wodno-kanalizacyjne), normy zużycia wody na osobę. Wprowadzenie do ewidencji tych danych ułatwiałoby także realizację drugiego celu, o którym mowa w przywołanym przepisie, tj. opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Ponadto, prowadzona w Urzędzie ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, nie posiadała daty ostatniej aktualizacji oraz danych o wynikach ostatniej kontroli sposobu zagospodarowania ścieków na danej nieruchomości, co mogło utrudniać sprawowanie przez Wójta skutecznego nadzoru w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 114-118, 119-120)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

3. Sporządzane informacje i sprawozdania

Opis stanu faktycznego

1. Wójt przedkładał marszałkowi województwa corocznie, nie później niż do dnia 28 lutego roku następnego, informacje z realizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych za rok 2014 i 2015, co było zgodne z wymogiem określonym w art. 43 ust. 3c Prawa wodnego. Dane zamieszczane w tych informacjach były zgodne z informacjami zawartymi w prowadzonych w Urzędzie rejestrach.

(dowód: akta kontroli str. 114-120, 126-129, 135-137, 163-173, 196-240, 319)

2. Wójt terminowo realizował obowiązek przekazywania danych statystycznych za lata 2014-2015, przysyłając właściwym adresatom: sprawozdanie o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych (M-06); statystykę gminy (SG-01); sprawozdanie z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi (RRW-2)²³.

(dowód: akta kontroli str. 242-288)

3. Urząd dysponował sprawozdaniem z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich (OS-5) za lata 2014-2015. Dane ujęte w tym sprawozdaniu były zgodne z ewidencją prowadzoną w Urzędzie i z innymi sprawozdaniami.

(dowód: akta kontroli str. 196-240, 241, 249-262)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

4. Nadzór nad gospodarką ściekami bytowymi

Opis stanu faktycznego

W latach 2014-2016 (do czerwca) pracownicy Urzędu przeprowadzali kontrole prawidłowości gospodarowania ściekami bytowymi poprzez: analizę dokumentów znajdujących się w Urzędzie, oględziny taboru asenizacyjnego, kontrole prawidłowości opróżniania zbiorników bezodpływowych w terenie oraz kontrole wynikające ze skarg kierowanych do Wójta.

²³ O których mowa w § 1 ust. 1 rozporządzeń Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2014 r. i 18 marca 2015 r. w sprawie określenia wzorów formularzy sprawozdawczych, objaśnień co do sposobu ich wypełniania oraz wzorów kwestionariuszy i ankiet statystycznych stosowanych w badaniach statystycznych ustalonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014 (Dz. U. poz. 415, ze zm.) i na rok 2015 (poz. 561, ze zm.).

1. W okresie objętym kontrolą, pracownik Urzędu zatrudniony na stanowisku ds. rolnictwa, ochrony środowiska i gospodarki komunalnej, dokonywał kontroli umów na odbiór nieczystości ciekłych. W 2014 r. sprawdzono trzy umowy na odbiór tych nieczystości w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, przez okazanie takiej umowy i dowodów płacenia za takie usługi. W 2015 r. dokonano sprawdzenia pięciu takich umów, a w I półroczu 2016 r. - jednej.

(dowód: akta kontroli str. 176-180, 184-186, 190-194, 317, 321)

2. W latach 2014-2016 (do 30 czerwca) Wójt nie wydawał z urzędu decyzji ustalających: obowiązek uiszczenia opłat za opróżnianie zbiorników bezodpływowych, wysokość i terminy uiszczania tych opłat oraz sposób i terminy udostępniania zbiorników w celu ich opróżnienia, o których mowa w art. 6 ust. 6 i 7 ustawy o utrzymaniu czystości.

(dowód: akta kontroli str. 128-129)

3. W okresie objętym kontrolą, przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie opróżniania na terenie Gminy zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, wywiązywali się z obowiązku sporządzenia i przekazania Wójtowi, w terminie do końca miesiąca po upływie każdego kwartału, kwartalnych sprawozdań, o których mowa w art. 9o ustawy o utrzymaniu czystości. Zawierały one informacje o ilości i rodzaju odebranych nieczystości ciekłych z obszaru Gminy, o sposobach zagospodarowania nieczystości ciekłych wraz ze wskazaniem stacji zlewnej, do której zostały przekazane te nieczystości oraz o liczbie właścicieli nieruchomości, od których zostały one odebrane. Do sprawozdań dołączano wymagane wykazy określone w art. 9o ust. 4 ww ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 163-173)

4. Upoważniony przez Wójta pracownik Urzędu skontrolował w latach 2014 – 2016 (do 30 czerwca): jednego przedsiębiorcę prowadzącego działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych w 2014 r. oraz po dwóch przedsiębiorców prowadzących ww. działalność w 2015 r. i w I półroczu 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 75-79, 174-175)

4.1. W 2014 r. pracownik Urzędu przeprowadził 9 kontroli²⁴ w zakresie odprowadzania ścieków i nieczystości ciekłych przez mieszkańców Gminy oraz posiadania zawartych umów na odbiór ścieków. Kontrolą objęto 9 losowo wybranych posesji na podstawie prowadzonej w Urzędzie ewidencji zbiorników bezodpływowych. W wyniku tej kontroli ustalono, że: sześć nieruchomości posiadało zbiorniki bezodpływowe, ale właściciele nie zawarli umów na odbiór ścieków (67% skontrolowanych); jedna nieruchomość posiadała zbiornik bezodpływowy, jej właściciel zawarł umowę na odbiór ścieków, ale „ścieki wykorzystuje rolniczo” (11%); jedna nieruchomość posiadała zbiornik bezodpływowy, jej właściciel zawarł umowę na odbiór ścieków i systematycznie opróżniał ten zbiornik na podstawie zawartej umowy (11%); jedna losowo dobrana do kontroli nieruchomość (11%) posiadała przydomową oczyszczalnię ścieków, a powstały osad był neutralizowany za pomocą środków chemicznych. W trakcie kontroli pracownik Urzędu poinformował właścicieli o obowiązku zawarcia umowy z firmą asenizacyjną na opróżnianie zbiornika bezodpływowego i transport nieczystości ciekłych do oczyszczalni ścieków. We wnioskach pokontrolnych zaproponowano „rozważenie środków jakie mogą być skuteczne w stosowaniu przepisów przez

²⁴ Protokół kontroli z dnia 18 maja 2014 r.

mieszkańców” oraz „zobowiązanie firmy posiadającej umowę z Gminą Godziesze Wielkie na świadczenie usług asenizacyjnych do poinformowania mieszkańców o obowiązku podpisywania umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych”.

(dowód: akta kontroli str. 159-160, 176-177)

W 2015 r. pracownik Urzędu przeprowadził 10 kontroli²⁵ w zakresie odprowadzania ścieków i nieczystości płynnych przez mieszkańców Gminy oraz posiadania zawartych umów na odbiór ścieków. Kontrolą objęto 10 losowo wybranych posesji położonych w 10 wsiach Gminy, na podstawie prowadzonej w Urzędzie ewidencji zbiorników bezodpływowych. Skontrolowano osiem zbiorników bezodpływowych i dwie przydomowe oczyszczalnie ścieków. Wskazano w protokole, że część rolników dbając o wytwarzany nawóz naturalny (obornik) nawilżała go systematycznie ściekami o „zredukowanym ładunku BZT i Zawiesiny, wrzucając do szamba stosowne środki chemiczne do tego celu przeznaczone”. W trakcie kontroli pracownik Urzędu pouczył właścicieli posesji o obowiązku zawarcia umowy z firmą asenizacyjną na opróżnianie zbiornika bezodpływowego z nieczystości ciekłych i na transport tych nieczystości do oczyszczalni. We wniosku pokontrolnym zaproponowano „zobowiązanie firmy posiadającej umowę z Gminą Godziesze Wielkie na świadczenie usług asenizacyjnych do poinformowania mieszkańców o obowiązku podpisywania umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych”.

(dowód: akta kontroli str. 160-162, 178-180)

4.2. Trzy kontrole zbiorników bezodpływowych w 2015 r. pracownicy Urzędu przeprowadzili po otrzymaniu skarg dotyczących odprowadzania ścieków do rowu oraz wylewania ścieków na sąsiednią posesję.

We wrześniu 2015 r., po otrzymaniu przez Urząd pisma Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Kaliszu o odprowadzaniu w miejscowości Godziesze Małe ścieków węzami do rowu, przeprowadzono dwie kontrole zbiorników bezodpływowych. W wyniku tych kontroli, posesje z których wylane były ścieki, zostały podłączone do gminnej sieci kanalizacyjnej, a wszczęte postępowania administracyjne zostało umorzone.

(dowód: akta kontroli str. 161-162, 182-186)

W dniu 14 grudnia 2015 r. do Urzędu wpłynęło zawiadomienie mieszkańca miejscowości Godziesze Małe, o tym, że z sąsiedniej posesji „notorycznie wylewają się nieczystości ciekłe ze zbiorników bezodpływowych”. Wylewające się nieczystości, jak podano w zawiadomieniu, zatrzymują się „pod płotem, a w czasie ulewnych opadów deszczu przedostają się na posesję, powodując niesamowity fetor”. Po przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym, w dniu 3 lutego 2016 r., Wójt wydał decyzję nr OŚ.604.3.3.2015.2016, którą umorzył wszczęte z urzędu postępowanie. Powyższą decyzję, z pouczeniem o przysługującym uprawnieniu do wniesienia odwołania, Urząd przekazał stronie wnoszącej zawiadomienie.

(dowód: akta kontroli str. 187, 195)

Wójt wyjaśnił, że przyczyną niezastosowania w powyższej sprawie m.in. uprawnienia określonego w art. 363 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska²⁶, było to, że „(...)”. Wyniki przeprowadzonej kontroli i podjęcie działań zdyscyplinowało właścicieli, wyeliminowany został problem notorycznego

²⁵ Protokół kontroli z dnia 24 sierpnia 2015 r.

²⁶ Dz. U z 2016 r. poz. 672, ze zm. Zgodnie z art. 363 ust. 1 tej ustawy, wójt, burmistrz lub prezydent miasta może, w drodze decyzji, nakazać osobie fizycznej, której działanie negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia albo do przywrócenia środowiska do stanu właściwego.

wylewania się nieczystości ze zbiornika bezodpływowego. Ponieważ negatywne zjawisko zostało wyeliminowane na podstawie wezwania skierowanego do właścicieli, Wójt Gminy umorzył postępowanie na podstawie art. 105 § 1 ustawy kpa. Zastosowanie się właścicieli do stosowania przepisów było podstawą do odstąpienia od stosowania przepisu art. 363 ustawy Prawo ochrony środowiska”.

(dowód: akta kontroli str. 317, 322-323)

W dniu 25 lutego 2016 r. pracownik Urzędu skontrolował w miejscowości Godziesze Małe wypełnianie obowiązku opróżniania jednego zbiornika bezodpływowego. W wyniku tej kontroli uzyskano potwierdzenie odbioru nieczystości ciekłych ze zbiornika oraz wprowadzenie tych nieczystości w ilości 4 m³ przez przedsiębiorcę do stacji zlewnej.

(dowód: akta kontroli str. 162)

5. W dniach od 26 sierpnia do 25 września 2015 r., w Gminie została przeprowadzona przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Poznaniu (dalej – WWIOŚ) kontrola dotycząca m.in. stacji zlewnej zlokalizowanej w gminnej oczyszczalni ścieków w Saczynie. Kontrola WWIOŚ wykazała, że odbiór nieczystości ciekłych nie był potwierdzany zgodnie ze wzorem określonym w załączniku do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 17 października 2002 r. w sprawie warunków wprowadzania nieczystości ciekłych do stacji zlewnych²⁷. W zarządzeniu pokontrolnym WWIOŚ m.in. nakazał: „zapewnienie pomiaru objętości nieczystości ciekłych przez stację zlewną”; „potwierdzanie odbioru nieczystości ciekłych dowożonych do stacji zlewnej w sposób zgodny z obowiązującym wzorem”. W odpowiedzi z dnia 28 października 2015 r. Wójt m.in. podał, że „zapewni stacji zlewnej pomiar objętości dowożonych nieczystości ciekłych” oraz „zastosuje wzór odbioru ścieków przez stację zlewną zgodny z obowiązującymi przepisami”. W piśmie z dnia 30 października 2015 r., Wójt m.in. podał, że urządzenie do pomiaru nieczystości ciekłych dowożonych do stacji zlewnej w Saczynie zostanie zamontowane do dnia 20 grudnia 2015 r. Oględziny przeprowadzone w toku kontroli NIK potwierdziły montaż tego urządzenia.

(dowód: akta kontroli str. 138-151, 155-158)

W trakcie kontroli NIK stwierdzono, że punkt zlewny w Saczynie posiadał hermetyczny zrzut nieczystości do zlewni oraz elektroniczny pomiar objętości dowiezionych nieczystości ciekłych. Pootwierdzano w nim odbiór nieczystości ciekłych.

(dowód: akta kontroli str. 155-158)

6. Gmina posiadała Program Ochrony Środowiska na lata 2004-2011 uchwalony²⁸ przez Radę Gminy w dniu 16 września 2004 r.

(dowód: akta kontroli str. 152-153)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2014-2016 (do 30 czerwca) Wójt przeprowadzał jedynie sporadyczne kontrole przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Ponadto kontrole pięciu przedsiębiorców przeprowadzone w tym okresie ograniczały się wyłącznie do oceny szczelności wozu asenizacyjnego oraz czystości i oznakowania pojazdu. Do kontroli przestrzegania i stosowania przepisów ustawy o utrzymaniu czystości,

²⁷ Dz. U. z 2002 r. Nr 188, poz. 1576.

²⁸ Uchwała nr XXV/90/04.

w tym warunków określonych wcześniej w zezwoleniu na prowadzenie niniejszej działalności, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 2-6 i ust. 1aa w zw. z art. 7 ust. 1 pkt 2 przywołanej ustawy, oblige Wójta jej art. 9u ust. 1. Pracownicy Urzędu nie weryfikowali natomiast przestrzegania pozostałych wymogów określonych m.in. w § 6 załącznika do uchwały Rady Gminy Nr XVII/85/2012 z dnia 6 lutego 2012 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy²⁹.

NIK wskazuje, że niepełny zakres przedmiotowych kontroli zwiększał ryzyko przeoczenia okoliczności, które uzasadniałyby ewentualne cofnięcie zezwolenia w ramach przysługujących Wójtowi kompetencji nadzorczych wynikających z art. 9 ust. 2-4 ustawy oraz § 8 ww. uchwały. Przeprowadzone w toku kontroli NIK oględziny³⁰ warunków dostarczania i wprowadzania nieczystości ciekłych do stacji zlewnej w Saczynie m.in. wykazały, że jeden z przedsiębiorców dokonujących zrzutu nieczystości nie odkaził części spustowej zbiornika, co było niezgodne z wymogiem określonym w § 10 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 12 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dla pojazdów asenizacyjnych³¹ oraz w § 5 uchwały Nr XVII/85/2012.

(dowód: akta kontroli str. 75-79, 126-128, 155-158, 174-175, 324-343)

Wójt podał, że przyczyną ograniczenia zakresu kontroli przedsiębiorców, przeprowadzonych w latach 2014-2016 (do 30 czerwca) do oceny szczelności wozu asenizacyjnego oraz czystości i oznakowania pojazdu, były inne zadania, które wykonywał pracownik Urzędu oraz ograniczenia finansowe. „Pracownik, który miał powierzone obowiązki kontroli, wykonywał również (zgodnie z zakresem obowiązków) inne czynności, między innymi zajmował się gospodarką nieruchomościami oraz szacowaniem strat poniesionych przez rolników z tytułu występowania klęsk żywiołowych, które w tym czasie nawiedzały Gminę Godziesze Wielkie, t.j. najpierw powódź, a w roku kolejnym susza...(…)”.

(dowód: akta kontroli str. 317, 322)

2. Wójt nie sprawował dostatecznego i skutecznego nadzoru, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3b i ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości, nad realizacją obowiązków właścicieli nieruchomości w zakresie pozbywania się przez nich nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami ustawy i przepisami odrębnymi. Zgodnie z tabelą nr 1 załącznika do rozporządzenia w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody, normy takie dla gospodarstw domowych³² wynoszą 2,4-3,0 m³ na miesiąc, dla jednego mieszkańca. Do norm tych wprost odwołano się też w § 12 regulaminu utrzymania czystości i porządku w Gminie z 10 grudnia 2012 r. W myśl art. 27 ust. 4-6 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków³³, w przypadku zbiorników bezodpływowych ilość nieczystości ciekłych ustala się, co do zasady, jako równą ilości zużytej wody. Z uwagi na rolniczy charakter gminy można przyjąć szacunkową ilość wytwarzanych nieczystości ciekłych obniżoną do 2 m³ na miesiąc na mieszkańca³⁴. Ponieważ ze zbiorników bezodpływowych korzystało w latach 2014 i 2015 odpowiednio: 7.783 i 7.286 osób, to uwzględniając

²⁹ Prowadzenia ewidencji umów zawartych w właścicielami nieruchomości, posiadania dowodów świadczenia usług oraz dowodów przyjęcia nieczystości ciekłych przez stację zlewną.

³⁰ W dniu 17 sierpnia 2016 r. w obecności m.in. Wójta.

³¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 193, poz. 1617

³² Dotyczy mieszkań wyposażonych w wodociąg, ubikację, łazienkę, lokalne źródło ciepłej wody-piecyk węglowy, gazowy - gaz z butli, elektryczny, bojler.

³³ Dz. U. z 2015 r. poz. 139, ze zm.

³⁴ Z uwagi na bezpowrotną utratę części wody na podlewanie upraw oraz pojenie zwierząt gospodarskich, która to woda w efekcie nie trafiała do zbiorników bezodpływowych.

te normy można oszacować, że rocznie osoby te powinny wytwarzać około 187.000 m³ i 175 000 m³ nieczystości ciekłych. Tymczasem do punktu zlewnego oczyszczalni ścieków w Saczynie dostarczono w 2014 r. i w 2015 r. z terenu Gminy odpowiednio jedynie: 6.176 m³ i 6.773 m³ nieczystości (zaledwie około 4 % szacunkowo obliczonych, wytworzonych nieczystości ciekłych). Może to wskazywać na niewłaściwe realizowanie przez właścicieli nieruchomości niekorzystających z sieci kanalizacyjnej obowiązków związanych z usuwaniem z terenu nieruchomości nieczystości ciekłych.

(dowód: akta kontroli str. 121, 128, 131)

Wójt wyjaśnił, że te ścieki bytowe, które nie zostały dostarczone do stacji zlewnej w Saczynie, zostały wykorzystane rolniczo w gospodarstwach rolnych mieszkańców Gminy. Wskazał również na powódź i suszę, którymi Gmina została dotknięta, na skutek czego rolnicy jak i pozostali mieszkańcy (także właściciele skontrolowanych posesji) starali się jak najlepiej gospodarować wodą.

(dowód: akta kontroli str. 154, 322)

NIK dostrzega, że oczyszczenie ścieków przez ich rolnicze wykorzystanie lub zwykłe korzycanie z wód, o których mowa w art. 44 ust. 1 i art. 36 ust. 3 pkt 4³⁵ Prawa wodnego jest co do zasady dopuszczalne, jednakże wymaga spełnienia szeregu warunków określonych w art. 44 ust. 4 tej ustawy i w rozporządzeniach Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. oraz 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego³⁶. W myśl odpowiednio § 12 oraz § 14 i 28 przywołanych rozporządzeń, ścieki mogą być przeznaczone do rolniczego wykorzystania, jeżeli BZT₅ (pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu) ścieków dopływających jest zredukowane co najmniej o 20 %, a zawartość zawiesin ogólnych co najmniej o 50 %. Ponadto ścieki te powinny odpowiadać warunkom sanitarnym, które są określone w załącznikach do rozporządzeń; nie powinny stanowić zagrożenia dla jakości wód podziemnych i powierzchniowych, a w szczególności nie powinny spowodować zanieczyszczenia tych wód substancjami szczególnie szkodliwymi. Obwarowane określonymi rygorami było także wykorzystanie ich w ilości poniżej 5m³ na gruncie stanowiącym własność wytwórcy tych ścieków. Rzecz w tym, że spełnienie niniejszych warunków, ocenia się na podstawie badań ścieków i gleby, m.in. badań mikrobiologicznych i paracytologicznych. Badania stanu i składu ścieków przeznaczonych do rolniczego wykorzystania wykonuje się co najmniej raz na dwa miesiące. Z protokołów kontroli przeprowadzonych przez Urząd nie wynika natomiast by było weryfikowane czy badania takie były wykonywane. Ograniczono się do przyjmowania zapewnień, że przed wykorzystaniem ścieków były one neutralizowane chemicznie.

(dowód: akta kontroli str. 121, 128, 131, 154, 176-180)

NIK podkreśla, że w świetle art. 10 ust. 2 i 2a ustawy o utrzymaniu czystości, właściciel nieruchomości który nie wykonuje obowiązków ujętych w jej art. 5 ust. 1 pkt 3b albo w regulaminie utrzymania czystości może swym zaniechaniem wypełniać znamiona wykroczenia sankcjonowanego karą grzywny. Ponadto, zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy, gminy prowadzą ewidencję zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Podjęte przez Wójta działania nadzorcze okazały się nieskuteczne i niewystarczające. Już we wrześniu 2015 r. Wójt otrzymał pisma

³⁵ Tj. a contrario poniżej 5 m³ na dobę.

³⁶ Dz. U. Nr 137 poz. 984, ze zm. oraz Dz. U. poz. 1800.

Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Kaliszu o odprowadzaniu w miejscowości Godziesze Małe ścieków węzami do rowu, a w grudniu tego samego roku do Urzędu wpłynęło zawiadomienie mieszkańca tej miejscowości, o tym, że z sąsiedniej posesji „notorycznie wylewają się nieczystości ciekłe ze zbiorników bezodpływowych”. Ponadto, liczba i zakres przeprowadzonych kontroli sposobu zagospodarowania nieczystości ciekłych, w relacji do deklarowanej przez Wójta skali rolniczego wykorzystania ścieków w Gminie - sięgającej według szacunkowych wyliczeń 96 % - nie dawała gwarancji, iż było ono zgodne z przepisami i nie zagrażało środowisku naturalnemu.

(dowód: akta kontroli str. 159-162, 182-186, 187)

3. Wójt nie sporządził projektu aktualnego gminnego programu ochrony środowiska, do czego obligował go art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska³⁷. Skutkiem tego, wbrew wymogom określonym w art. 17 ust. 2 pkt 3 oraz art. 18 ust. 1 i 2 tej ustawy, projekt tego programu nie został zaopiniowany przez zarząd powiatu i nie stworzono możliwości jego uchwalenia przez radę gminy. W konsekwencji nie sporządzano co 2 lata i nie przedstawiano właściwym organom raportów z jego wykonania.

(dowód: akta kontroli str. 122, 133, 152-153)

Wójt wyjaśnił, że „w kontrolowanym okresie nie przedstawiał Radzie Gminy Godziesze Wielkie co dwa lata raportu z wykonania Gminnego Programu Ochrony Środowiska uchwalonego w 2010 roku. Program ten został opracowany i uchwalony w sposób bardzo ambitny, obejmując zadania możliwe do zrealizowania w długiej perspektywie czasowej w związku z ograniczoną dostępnością do środków finansowych. Informacja o zrealizowanych zadaniach w zakresie ochrony środowiska przedstawiane były Radzie Gminy w formie informacji Wójta Gminy o realizacji zadań inwestycyjnych w czasie ostatniej w roku sesji Rady Gminy”.

(dowód: akta kontroli str. 122, 133)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁸, wnosi o podjęcie działań mających na celu:

- 1) zapewnienie skutecznego nadzoru i przeprowadzania systematycznych kontroli w zakresie pozbywania się przez właścicieli nieruchomości nieczystości ciekłych i osadów ściekowych w sposób zgodny z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i regulaminem utrzymania czystości i porządku w Gminie,
- 2) przeprowadzanie kompleksowych kontroli przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych,
- 3) opracowanie gminnego programu ochrony środowiska.

³⁷ Dz. U. z 2016 r. poz. 672, ze zm.

³⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 30 września 2016 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu**

**Kontroler
Mariusz Kubiak
gł. specjalista kontroli państwowej**

**Dyrektor
z up. Tomasz Nowiński
Wicedyrektor**

.....
podpis

.....
Podpis